

Sygn. akt II UK 253/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Wróbel (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku T. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w W.
o rentę rodzinną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 30 stycznia 2020 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 21 lutego 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

I. oddala skargę kasacyjną,

**II. nie obciąża wnioskodawcy kosztami zastępstwa
procesowego organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 21 lutego 2018 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w W. z 18 maja 2016 r. i oddalił odwołanie T. P. od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w W. z 27 listopada 2015 r., odmawiającej mu prawa do renty rodzinnej od 1 października 2015 r.

Pozwany odmówił przyznania dalszej renty rodzinnej, stwierdzając, że w chwili ukończeniu 25 lat 15 września 2015 r. odwołujący nie był na ostatnim roku studiów. Sąd Okręgowy zmienił decyzję pozwanego i przyznał odwołującemu prawo do renty rodzinnej.

Odwołujący w roku akademickim 2014/2015 był studentem III roku stacjonarnych studiów I stopnia w Szkole Głównej [...]. Nie zdał wszystkich egzaminów w sesji letniej i w sesji poprawkowej. 29 września 2015 r. wystąpił o wpis warunkowy na semestr VII w kolejnym roku akademickim. Dziekan wyraził zgodę na wpis warunkowy. 2 października 2015 r. Szkoła wystawiła zaświadczenie, że odwołujący został wpisany na IV rok studiów, czyli ostatni w przewidzianym planie studiów z terminem ukończenia w maju 2016 r. Do 30 listopada 2015 r. odwołujący uzyskał wszystkie zaliczenia z przedmiotów obowiązujących w semestrze VI (trzeciego roku).

Sąd Okręgowy negatywną decyzję pozwanego uznał za nieprawidłową. Wnioskodawca 25 lat ukończył w okresie rozliczeniowym odnoszącym się do III roku studiów a od 1 października 2015 r. posiadał zezwolenie na warunkowe studiowanie w kolejnym roku i zdał zaległe egzaminy. Od 1 października 2015 r. posiadał wpis na IV ostatni rok studiów. Nabył zatem prawo do renty rodzinnej na podstawie art. 68 ust. 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. W apelacji pozwany zarzucił błąd w ustaleniach i naruszenie prawa, gdyż wnioskodawca ukończył 25 lat będąc na przedostatnim roku studiów. Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację. Wskazał na orzecznictwo i stwierdził, że określenie ostatniego roku studiów następuje na podstawie regulaminu uczelni, a studentem ostatniego roku studiów jest osoba legitymująca się stosownym wpisem na ten rok. Ubezpieczony ukończył 25 lat 15 września 2015 r., gdy pozostawał studentem trzeciego roku (VI semestru). W chwili osiągnięcia wieku nie ukończył nauki na przedostatnim roku studiów, bowiem wpis warunkowy na VII semestr czwartego (ostatniego) roku uzyskał na mocy decyzji Dziekana Wydziału 2 października 2015 r. Warunkowego zezwolenia na studiowanie w następnym okresie rozliczeniowym udziela dziekan na wniosek studenta, w przypadku, gdy student nie zaliczył poprzedniego okresu rozliczeniowego (§ 31 regulaminu Szkoły Głównej [...]). Wpis na dany rok studiów stanowi nie tylko potwierdzenie rozliczenia

poprzedniego roku akademickiego (uzyskania zaliczeń i zdania egzaminów w semestrze letnim tegoż roku), ale jest także podstawą uczestnictwa w zajęciach w kolejnym roku akademickim. Do uzyskania prawa do renty rodzinnej na podstawie art. 68 ust. 2 ustawy niezbędne jest, aby w dniu osiągnięcia 25 roku życia dziecko było już na ostatnim roku studiów wyższych, nie zaś by miało osiągnąć ten status w choćby niedalekiej przyszłości, z zastrzeżeniem, że na ostatnim roku studiuje student, który zdał wszystkie egzaminy i uzyskał wszystkie zaliczenia wymagane na przedostatnim roku studiów (wyrok Sądu Najwyższego z 3 marca 2016 r., II UK 82/15).

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach w związku z art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP w związku z art. 9 Traktatu o Unii Europejskiej, art. 9 ustawy z 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania, polegającą na przyjęciu, iż intencją ustawodawcy na gruncie w/w przepisów ustawy o emeryturach i rentach: 1) nie było przedłużenie okresu wypłacania renty rodzinnej o dodatkowy rok w przypadku złożenia wniosku przez studiujące dziecko, które ukończyło 25 rok życia w okresie wakacyjnym, także w sytuacji złożenia wniosku o warunkowy wpis na kolejny (ostatni) rok studiów, a którego nie mogło złożyć wcześniej, tj. przed ukończeniem 25 roku życia w związku z organizacją studiów i narzucanymi przez uczelnię terminami; 2) nie było ochronienie dzieci przed dyskryminacją i nierównym traktowaniem, w sytuacji, kiedy nie uzyskały one wpisu na ostatni rok studiów przed ukończeniem 25 roku życia w stosunku do tych dzieci, które uzyskały wcześniej, tj. przed 25 rokiem życia wpis na ostatni rok studiów wyższych, którym organy rentowe wypłacają rentę przez kolejny rok studiów, podczas gdy tym pierwszym organy rentowe wsparcia w postaci wypłaty renty rodzinnej odmawiają; 3) jak również dowolnym przyjęciu, iż w związku z tym, że skarżący w dacie ukończenia 25 lat nie zakończył nauki na trzecim (przedostatnim) roku studiów, to nie spełnił przesłanki niezbędnej do uzyskania prawa do renty rodzinnej. We wniosku o przyjęcie skargi wskazano na potrzebę wykładni przepisów, jak również, iż skarga jest oczywiście uzasadniona.

Pozwany wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej nie są zasadne z następujących przyczyn.

1. Art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach „nie przedłuża okresu wypłacania renty rodzinnej o dodatkowy rok”, gdy student ukończył 25 lat w okresie wakacyjnym. Inaczej przyjęto w wyroku Sądu Najwyższego w wyroku z 26 marca 2015 r., II UK 138/13 w podobnym stanie faktycznym. W kolegialnej ocenie składu wykładnia nie może być oderwana od treści tego przepisu. Art. 68 ust. 2 stanowi wyjątek od zasady i dlatego nie podlega wykładni rozszerzającej ani celowościowej. Dalsze prawo do renty rodzinnej nie zależy tylko od wpisu warunkowego na ostatni rok studiów i kontynuacji nauki.

2. Zgodnie z decyzją Ministra Spraw Wewnętrznych z 7 sierpnia 2015 r. w sprawie zatwierdzenia regulaminu studiów w Szkole Głównej [...] rok akademicki trwa od 1 października do 30 września następnego roku kalendarzowego i obejmuje dwa semestry: zimowy i letni. Zajęcia dydaktyczne rozpoczynają się w pierwszym dniu roboczym października, a kończą nie później niż w ostatnim dniu roboczym czerwca (§ 6 ust. 3). W stosunku do studenta, który nie spełnił warunków pozwalających na wpisanie na następny semestr, dziekan może na wniosek studenta wpisać go na następny semestr (§ 31).

3. Decyduje zatem data, w której ubezpieczony ukończył 25 rok życia i odpowiedź na pytanie czy był wówczas na ostatnim roku studiów. Odpowiedź jest negatywna. Skarżący w chwili ukończenia 25 roku życia (15 września 2015 r.) nie był na ostatnim roku studiów. Nadal był na przedostaniu roku studiów. Wpis warunkowy na ostatni rok studiów obejmował okres od 1 października 2015 r., czyli nie obejmował okresu, który już minął.

4. Samo studiowanie nie jest wystarczającym argumentem, bo stosowanie wyjątku z art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej nie zależy od tego jak starannie student przygotowuje się do egzaminów i czy zdaje je w terminie. Nie są to przesłanki przesądzające w wykładni i stosowaniu tej regulacji. Decyduje wiek ubezpieczonego i status studenta ostatniego roku studiów. Traci zatem na znaczeniu argument, że skarżący nie mógł wcześniej – czyli przed ukończeniem 25 roku życia – złożyć wniosku o wpis warunkowy na ostatni rok studiów (semestr).

Ogólnie można jedynie zauważyć, że terminy i rozkład egzaminów poprawkowych, czy później warunkowanego, nie były nietypowe na tle innych szkół wyższych. Decydowała o nich zatem uczelnia i nie musiały być zależne od daty urodzenia skarżącego.

5. Nie jest to nowa wykładnia. Prócz wskazanych przez Sąd Apelacyjny wyroków Sądu Najwyższego (z 8 marca 2016 r., II UK 82/16, z 28 października 2003 r., II UK 138/03) można odwołać się także do ostatnich wyroków, które w wykładni potwierdzają wyjątkowość regulacji z art. 68 ust. 2 i uzasadnienie dla ścisłego jej stosowania – wyroki z 18 września 2019 r., I UK 184/18, z 11 lipca 2019 r., I UK 107/18, z 21 września 2017 r., I UK 369/16.

6. Oceny powyższej nie zmienia odwołanie się w zarzucie skargi do art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji, bowiem ustawa zasadnicza ma też regulację szczególną w art. 67 ust. 2, a stanowiącą, iż zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa. Uprawnienie do renty rodzinnej jest to zatem domena ustawy zwykłej a nie zasadniczej.

7. Podobna ocena odnosi się do wskazanego w zarzucie art. 9 Traktatu o Unii Europejskiej, jako że systemy ubezpieczeń społecznych nie podlegają wspólnej regulacji a jedynie koordynacji. Wynika to z tego, że państwa same regulują swoje systemy zabezpieczenia społecznego (emerytalno-rentowe). Wskazany art. 9 Traktatu nie uzasadnia zatem innej wykładni niż wynikająca z prawa krajowego, a dotyczącego okresu wypłaty renty rodzinnej – art. 68 ust. 2 ustawy.

8. Zarzut odnoszący się do równego traktowania nie jest zatem zasadny. W orzecznictwie przyjmuje się, że zróżnicowanie uprawnień do renty rodzinnej według kryterium wieku uprawnionych oraz momentu osiągnięcia tego wieku, wynikające z art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej, nie może być uznane za dyskryminujące, a co za tym idzie uchybiające względem słuszności (wyrok Sądu Najwyższego z 18 września 2019 r., I UK 184/18). Wykładnia art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach, przyznająca prawo do przedłużenia wypłaty renty rodzinnej tylko tym osobom, które w dniu ukończenia 25 lat były na ostatnim roku studiów, nie uzasadnia zarzutu nierównego traktowania osób, które w dniu ukończenia 25 lat

były na przedostatnim roku studiów (wyrok Sądu Najwyższego z 3 marca 2011 r., II UK 303/10).

9. Uprawniona jest zatem teza końcowa, że art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach stanowi regulację wyjątkową i dlatego podlega ścisłej wykładni. Student, który kończy 25 rok życia w okresie wakacji letnich nie ma zatem prawa do dalszej renty rodzinnej, jeśli nie jest wówczas na ostatnim roku studiów.

Z tych motywów orzeczono jako w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c.